

NORGES VASSDRAGS- OG
ENERGIDIREKTORAT (NVE)
Postboks 5091 Majorstua
0301 OSLO

Deres ref:
201403918-19

Vår ref
2018/824

Saksbehandler
Arne Hals, tlf.: 75682033

Dato
04.11.2021

Saltdal kommune. Søknad om konsesjon for nedlegging av Dam Mølnvatnet.

Saltdal kommune ønsker å delvis legge ned Dam Mølnvatnet i Saltdal kommune i Nordland fylke, og søker herved om følgende tillatelser:

I Etter vannressursloven, jf. §§ 8 og 41, om tillatelse til:

- å rive øverste 8 meter av eksisterende Dam Mølnvatnet og avslutte med ny damtopp/terskeldam. Hensikten er å etablere et vannvolum oppstrøms på 10 000 m³ hvor fisk/ørret kan overleve på årsbasis. Dette vil skape et vannspeil som er ca. 1 meter høyere enn naturlig vannspeil uten terskeldam. Samtidig ønsker kommunen at dammen da skal settes i bruddkonsekvensklasse 0.
- etablere en ny dam ved utløpet av søndre Mølntrøtjern som vil heve naturlig vannstand med ca. 1,4 m. Dette vil øke vannvolumet i tjernet med ca. 10 000 m³, hvor fisk/ørret gis større mulighet til å overleve på årsbasis, og at dammen settes i bruddkonsekvensklasse 0. Dammen er anbefalt bygget som en fyllingsdam med kunstig filter, plastret med stein og overfylt med jord, slik at den kan gro igjen og framstå som en naturlig terskel. Vannstanden er tenkt kontrollert av et nedsprengt omløp på vestsiden av dammen.

Nødvendig opplysninger om nedleggingsplanene fremgår av vedlagte utredning.

Med vennlig hilsen

Rune Berg
Ordfører

Adresse: Kirkegata 23, 8250 Rognan
e-post: postmottak@saltdal.kommune.no
telefon: 75682000

Sammendrag

NVE har vedtatt, i brev av 31.12.2020, at helt eller delvis nedleggelse av Dam Mølnvatnet trenger konsesjon.

Dam Mølnvatnet (Vensmodammen) ble bygget 1915-1916 for å forsyne Nord-Norges statssanatorium på Vensmoen i Saltdal kommune med elektrisk kraft og vannforsyning. I 1959 ble produksjon av elektrisk kraft avviklet. I 1989 overtok Saltdal kommune dammen med tilhørende ledningsnett for kommunal vannforsyning til Vensmoen. I 2008 ble vannforsyning fra Vensmodammen nedlagt da Vensmoen ble forsynt fra Rognan nye vannverk med Botnvatn som hovedvannkilde. Dam Mølnvatnet har ikke lenger noen funksjon forbundet med kraftforsyning eller vannforsyning.

Dammen er i bruddkonsekvensklasse 2 og tilfredsstiller ikke dagens krav til sikkerhet. Konstruksjonen har hatt betydelig sig/setninger i midtseksjon over flere år. Årsaken er ukjent. NVE har pålagt Saltdal kommune å gjennomføre tiltak for permanent sikring av dammen mot dambrudd.

Flere alternativer for sikring av dammen er utredet. Rehabilitering av dammen, evt. bygging av ny dam på ny lokasjon, blir svært kostbart, og Saltdal kommune vil da fortsatt sitte med ansvaret for en dam i bruddkonsekvensklasse 2 (eller 3) uten at magasinet har noen funksjon i kommunal tjenesteproduksjon. Det vil også medføre årlige kostnader forbundet med VTA, ettersyn, vedlikehold, revisjoner m.m. som Saltdal kommune ønsker å unngå.

Saltdal kommune ønsker derfor å rive det meste av eksisterende dam 8 m ned til ca. 1 m over naturlig vannstand i nedre tjern, og etablere en terskeldam på restene av opprinnelig dam. Dette medfører et oppdemt volum på ca. 10 000 m³. I tillegg ønsker kommunen å bygge en ny enkel fyllingsdam ved utløpet av øvre tjern. Dette medfører et oppdemt volum på ca. 10 000 m³. Det etableres omløp på vestsiden av dammen for kontroll av vannstand. Det er også planlagt gjennomføring av habitattiltak slik at gytemulighetene opprettholdes for fiskestammen i begge tjern.

Dette vil gi to tjern som er større enn de som var der naturlig. Det vil også dempe noen av de negative konsekvensene forbundet med nedtapping av magasinet, samt gi mulighet for at fisk/ørret kan overleve på årsbasis. For etablering av ny dam og omløp ved det søndre Mølntrøtjern blir det nødvendig å anlegge anleggsvei til anleggsstedet.

Rivingsmaterialer som ikke er godkjent for gjenbruk i de tiltak som ønskes gjennomført, vil bli deponert i henhold til godkjent plan, eller transportert ut til godkjent avfallsmottak.

Det vil ikke bli vesentlige endringer i vannføringen nedstrøms eksisterende dam. Vannføringen vil variere naturlig i forhold til nedbør, snøsmelting o.l. slik det gjør i dag (etter at bruk av vannmagasinet opphørte).

Nedtapping av vannmagasinet vil tørrelegge et betydelig areal, anslagsvis 15 000 m². Noe slam fra dette arealet må forventes å bli vasket ut og ført nedstrøms med utløp i Saltdalselva. Det forventes relativt små mengder som vil avta ganske raskt. Disse tørrlagte områdene vil ganske raskt gro seg til naturlig med stedegne arter, men det vil ta relativt lang tid før tørrlagte områder framstår som en naturlig del av tilgrensende arealer.

Det er 7 hytter rundt vannet. Hyttebrukene vil oppleve et betydelig mindre vannspeil og redusert opplevelse ved opphold på hyttene. Det samme gjelder for turgåere og friluftsliv. Området benyttes relativt hyppig til turer og rekreasjon, også av folk utenfor Vensmoen og Røklund. Området er vurdert som et viktig friluftsområde for lokalbefolkningen. Mulighet for fiske og bading vil også bli redusert, men oppveies noe ved de nye større Mølntrøtjernene. Eksisterende dam Mølnvatnet brukes

mye av turgåere til å passere dalen hvor dammen er anlagt. Som kompenserende tiltak ønsker kommunen å anlegge trapper på begge sider av den nye terskeldammen, samt etablere to gapahuker for resting og sosialt samvær, en ved eksisterende dam og en ved fyllingsdammen ved øvre tjern.

Landskapet som helhet vil endre seg vesentlig i forhold til fullt magasin. Mulighetene for friluftsliv vil fortsatt være til stede i fullt mon, men opplevelsen vil endre seg. Etter hvert vil det åpne seg nye naturopplevelser med de tiltak som ønskes gjennomført.

Av rødlistearter er Grønnfink registrert ved Mølnvatnet

Saltfjellet reinbeitedistrikt er kontaktet i forbindelse med konsesjonssøknaden. De melder at reindriften ikke vil bli berørt forutsatt at det ikke foregår anleggsdrift om vinteren.

Dam Mølnvatnet anses som en viktig del av kulturmiljø Vensmoen Sanatorium. For å bøte noe på tapet som oppstår ved å rive øverste 8 meter av eksisterende dam, vil en ta vare på «kongesteinen» og etablere ei varig informasjonstavle med dammens historie i nærheten av gjenværende dam (terskeldam).

Innhold

<u>Sammendrag</u>	2
<u>1 Innledning</u>	5
<u>1.1 Om søkeren</u>	5
<u>1.2 Begrunnelse for nedlegging</u>	5
<u>1.3 Geografisk plassering av vassdragsanlegget</u>	6
<u>1.4 Beskrivelse av området</u>	6
<u>1.5 Eksisterende inngrep</u>	6
<u>2 Beskrivelse av tiltaket</u>	7
<u>2.1 Hoveddata</u>	7
<u>2.2 Teknisk plan for det søkte alternativ</u>	7
<u>2.3 Fordeler og ulemper ved tiltaket</u>	7
<u>2.4 Arealbruk og eiendomsforhold</u>	8
<u>2.5 Forholdet til offentlige planer og nasjonale føringer</u>	9
<u>3 Virkning for miljø, naturressurser og samfunn</u>	10
<u>3.1 Hydrologi (virkninger av nedleggingen)</u>	10
<u>3.2 Vanntemperatur, isforhold og lokalklima</u>	10
<u>3.3 Grunnvann</u>	10
<u>3.4 Ras, flom og erosjon</u>	11
<u>3.5 Rødlistearter</u>	12
<u>3.6 Terrestrisk miljø</u>	13
<u>3.7 Akvatisk miljø</u>	14
<u>3.8 Verneplan for vassdrag og nasjonale laksevassdrag</u>	15
<u>3.9 Landskap</u>	15
<u>3.10 Store sammenhengende naturområder med urørt preg</u>	15
<u>3.11 Kulturminner og kulturmiljø</u>	16
<u>3.12 Reindrift</u>	16
<u>3.13 Jord- og skogressurser</u>	16
<u>3.14 Ferskvannsressurser</u>	16
<u>3.15 Brukerinteresser og friluftsliv</u>	17
<u>3.16 Samfunnsmessige virkninger</u>	17
<u>3.17 Samlet vurdering</u>	17
<u>4 Avbøtende tiltak</u>	18
<u>5 Referanser og grunnlagsdata</u>	18
<u>6 Vedlegg til søknaden</u>	19

Saltdal kommune

Plan og utvikling

1 Innledning

1.1 Om søkeren

Saltdal kommune er eier av Dam Mølrvatnet etter overtakelse av dammen med tilhørende ledningsnett fra Helse- og Sosialdepartementet i 1989.

Adresse. Kirkegata 23, 8250 Rognan

Kontaktpersoner: Arne Hals, prosjektingeniør, arne.hals@saltdal.kommune.no, tlf. 958 07 250

Ivar Skogset, leder plan og utvikling, ivar.skogset@saltdal.kommune.no, tlf. 976 58 298

Stein Ole Rørvik, kommunedirektør, stein.ole.rorvik@saltdal.kommune.no, tlf. 489 59 731

1.2 Begrunnelse for nedlegging

Det vises til Kommunestyresak 7/22 den 24.2.2022 hvor det ble fattet følgende vedtak.

«For endelig sikring av Dam Mølrvatnet mot dambrudd gjennomføres følgende tiltak:

- *Eksisterende Dam Mølrvatnet senkes/rives ned ca. 8 meter i tråd med planskisse fra Sweco i rapport datert 10.11.2021. «Kongesteinen» tas vare på og plasseres på terskeldammen.*
- *Sammen med «Kongesteinen» settes opp informasjonstavle som viser historien til Dam Mølrvatnet. Saltdal formannskap skal godkjenne utforming av informasjonstavlen.*
- *Det foretas habitattiltak for nedre tjern i tråd med rapporten fra Sweco datert 11.10.2021.*
- *Det etableres en uklassifisert dam (fyllingsdam) ved utløpet av øvre tjern og med ønskelige habitattiltak: konferer pkt. 3.2 og 3.3 i vedlagte rapport fra Sweco.*

Kommunedirektøren bes besørge søknad om konsesjon for valgt tiltak så snart som mulig.

Når konsesjon foreligger må det utarbeides detaljplaner og anbudsdokumenter basert på Sweco sin rapport og eventuelle krav/vilkår fra NVE, samt gjennomføring av anbudskonkurranse. Nødvendig kontakt med grunneiere og rettighetshavere som berøres av tiltaket foretas parallelt.

Dam Mølrvatnet, klassifisert i bruddkonsekvensklasse 2, har ikke lenger noen funksjon i kommunal tjenesteproduksjon (vannforsyning). Dammen er i dårlig forfatning og tilfredsstillende ikke krav til sikkerhet mot dambrudd. Dammen må enten rehabiliteres, bygges ny på ny lokasjon eller helt eller delvis rives. Rehabilitering, eller bygging av ny dam på ny lokasjon, blir svært kostbar for Saltdal kommune, og har ingen nytteverdi ut over å beholde oppdemmet vannspeil. Det vil også medføre årlige kostnader til VTA m.m., kostnader kommunen ønsker å unngå.

Saltdal kommune ønsker i stedet å rive øverste 8 meter av dammen og etablere en terskeldam på gjenværende dam på samme sted. Dette vil gi en økt vannstand i nedre Mølntrotjern på ca. 1 meter i forhold til å rive dammen helt, og et oppdemmet vannvolum på ca. 10 000 m³. Det gir grunnlag for å plassere dammen i bruddkonsekvensklasse 0.

I tillegg ønsker Saltdal kommune å bygge en enkel fyllingsdam og flomløp ved utløpet av søndre Mølnrotjern. Dammen vil heve vannstanden i tjernet med ca. 1,4 m og demme opp ca. 10 000 m³ vann ekstra i tjernet, og dermed øke muligheten for at fisk kan overleve på helårs basis. Det forutsettes at også en slik dam blir satt i bruddkonsekvensklasse 0.

For riving av dammen, helt eller delvis, har NVE i brev av 31.12.2020 vedtatt at tiltaket krever konsesjon etter vannressursloven.

1.3 Geografisk plassering av vassdragsanlegget

Dam Mølnvatnet ligger vest for Røkland i Saltdal kommune i Nordland fylke (se vedlegg 1-3). Avstand fra kommunesenteret Rognan er ca. 17 km. Saltdal Kommune har litt over 4600 innbyggere, hvorav ca. 4-500 i Røklandsområdet.

1.4 Beskrivelse av området

Dammen er anlagt i en smal dal rett nord for nordre Mølnrotjern. Området rundt dammen er i hovedsak bevokst med løvskog, for det meste bjørk. Nedstrøms går bekken gjennom et område med skog og bratt helning ned mot Sagmoen. Der passerer et flatere område før bekken går gjennom en markant v-dal og videre mot flatere partier på Drageid. På Drageid er det flere boliger og gårdsbruk.

1.5 Eksisterende inngrep

Dam Mølnvatnet er en ca. 11,5 meter høy tørmurdam med frontal betongtetting, bygget i 1915-1916, for forsyning av elektrisk kraft og drikkevann til Vensmoen Sanatorium. Fra dammen gikk det en 6 tommers trykkledning ned til Vensmoen, ca. 2 km. Denne ledningen ble også brukt til vannforsyning og er ikke demontert eller fjernet. Fallhøyde ca. 332 m. Kraftverket var i sin tid montert i kjelleren til et bolighus på Vensmoen (Maskinistboligen). Turbiner og aggregat er demontert og skal visstnok ennå være i drift i Nepal.

Stein til dammen ble tatt ut i nærliggende steinbrudd. Dammen demmer opp vann fra et nedslagsfelt på ca. 0,9 km². Oppdemmet volum er ca. 0,3 mill. m³.

Som et midlertidig tiltak er det sprengt et flomløp ca. 1,2 meter under overløpsterskelen på dammen.

Adkomstvei ble etablert fra Kvæle. Veien er ca. 2,2 km og forvaltes nå av Kvæle grunneierforening som traktorvei.

2 Beskrivelse av tiltaket

2.1 Hoveddata

Dam Mølnvatnet, hoveddata		
TILSIG		
Nedbørfelt	km ²	0,9
Spesifikk avrenning	l/s/km ²	25,2
Middelvannføring normalår	l/s	22,7
MAGASIN		
Magasinvolum	mill. m ³	0,3
HRV (ikke konsesjon)	moh.	289,6
LRV (ikke konsesjon)	moh.	278,1

2.2 Teknisk plan for det søkte alternativ

Det vises til vedlagte Rapport – Anbefalinger for Dam Mølnvatnet fra Sweco as, rev 01 «endelig rapport» datert 11.10.2021.

2.2.1 Veibygging

Det blir ikke nødvendig med bygging av nye permanente veier i forbindelse med tiltaket. Eksisterende traktorveier/fjellveier kan benyttes, men må rustes opp en del steder for å tåle anleggsmaskiner. Ved selve dammen må det bygges anleggsvei til opprinnelig steinuttak for deponering av stein fra dammen. Videre må det anlegges midlertidig anleggsvei oppstrøms dammen for å komme ned til damfoten. For bygging av ny terskeldam ved nordre Mølntrøtjern blir det nødvendig med anleggsvei til damstedet. Planlagte veianlegg framgår av kart i vedlegg 2 og 3.

2.2.2 Massetak og deponi

Stein, og evt. løsmasser fra riving av dammen, som ikke blir gjenbrukt, vil bli plassert i egnet tipp i nærheten av dammen. Noen alternativ er blitt vurdert. Endelig deponiområde bestemmes når det er foretatt befarings i forbindelse med utarbeidelse av detaljplaner og anbudsdokumenter.

Materialer og masser som ikke kan deponeres i nærheten, eller gjenbrukes, vil bli mellomlagret for senere transport til godkjent deponi.

Mulige områder for deponering av stein, og mellomlagring av rivingsmaterialer, er vist i vedlegg 3.

For etablering av ny fyllingsdam ved øvre/søndre Mølntrøtjern er det planlagt bruk av sprengstein fra omløp og stein fra riving av eksisterende dam. Det er planlagt uttak av jordmasser fra tørrelagte områder i forbindelse med bygging av terskeldam for øvre Mølntrøtjern. Områder der masser blir hentet fra vil seinere bli bunn i tjernet.

2.3 Fordeler og ulemper ved tiltaket

Fordeler

Dam Mølnvatn vil ikke lenger være utsatt for dambrudd.

Saltdal kommune vil slippe å ha ansvar og kostnader forbundet med en dam i bruddkonsekvensklasse 2 (eller høyere), og som ikke lenger har noen funksjon i kommunal tjenesteproduksjon. Det vil gi årlige besparelser knyttet til ettersyn, drift og vedlikehold (VTA mm).

For allmennheten er det ikke spesielle fordeler, men bebyggelsen på Drageid slipper å bekymre seg for et eventuelt dambrudd.

Ulemper

For hytteiere, turgåere og allmennheten generelt vil landskapet endre seg ganske vesentlig. Det store vannspeilet vil forsvinne og erstattes av to mindre vannspeil/tjern lavere i terrenget. De tørrlagte områdene vil i en overgangsperiode framstå som mørke «sår» i landskapet og i liten grad innby til ferdsel.

Mulighetene for fiske/isfiske og bading vil bli redusert, men vil fortsatt være mulig etter at tiltakene er gjennomført.

Dam Mølnvatnet vil ikke i seg selv lenger framstå som en viktig del av Vensmoens helhetlige kulturminneverdi og det vil mange oppfatte som et stort tap.

2.4 Arealbruk og eiendomsforhold

Arealbruk

Størrelse og beliggenhet av nødvendige arealer som må brukes.

Inngrep	Midlertidig arealbehov (m²)	Permanent arealbehov (m²)	Ev. merknader
Fyllingsdam med flomløp		500	
Deponering stein		300	
Riggområde	400		
Sorteringsområde/ mellomlagring	500		
Anleggsområder ved dammer	2000		
Opprustet eksisterende vei		10 000	Varierende grad av utbedring
Midlertidig anleggsvei	1000		
Magasin		14 600	Tørrlagt areal

Eiendomsforhold

Saltdal kommune har hatt en god og positiv dialog med berørte grunneier og vil fortsette med det også ved utførelse av tiltak.

Areal til deponering av stein i det gamle steinbruddet ligger delvis på gnr. 19, bnr 1, gnr. 19, bnr. 3 og gnr. 19, bnr. 6.

19/1 Eier Jan-Inge Johansen, Gammelveien 583, 8255 Røklund.

19/6 Eier Jan-Inge Johansen, Gammelveien 583, 8255 Røklund

19/3 Eier Brit-Elin Abelsen, Gammelveien 593, 8255 Røklund.

Disse grunneierne blir også berørt når det gjelder midlertidige anleggsveier. Når det gjelder Fjellveien forholder Saltdal kommune seg til Kvæle grunneierlag v/Jan-Inge Johansen.

Dam for øvre Mølntrøtjern er planlagt på tørrlagt område. Dette området har ikke eier i matrikkelen (ikke ennå?). Etablering av adkomst/anleggsvei til damstedet berører i tillegg følgende eiendommer og grunneiere:

19/2	Tore Madsen	Gammelveien 564	8255 Røkland
19/17	Oddmund Eilif Madsen	Gammelveien 570	8255 Røkland
19/5	Bjørn Madsen (1/2)	Gammelveien 568	8255 Røkland
19/5	Karen Mindrum Madsen (1/2)	Gammelveien 568	8255 Røkland
19/4	Roy Westermann Bekken	Gammelveien 576	8255 Røkland
19/8	Evy Furnari	Kortneset 6B	8006 Bodø
19/7	Jonny Fridtjofsen	Gammelveien 578,	8255 Røkland

Vedlegg 6 gir en oversikt over samtlige grunneiere som grenser mot Mølnvatnet.

Grunneieravtale med alle direkte berørte grunneier finnes i vedlegg 6.

2.5 Forholdet til offentlige planer og nasjonale føringer

Kommuneplaner

I kommuneplanens arealdel er området som berøres avsatt til LNF-område.

Kilde: kommuneplanens arealdel

Verneplan for vassdrag

Bekk/utløp fra de nye Mølntrøtjernene vil renne ut i Drageelva og videre til Saltdalselva. Saltdalselva er i verneplan for vassdrag varig vernet mot kraftutbygging. Drageelva er ansett som viktig oppvekstområde for sjørørret.

Kilde: Naturbasen

Nasjonale laksevassdrag

Saltdalselva er ikke nasjonalt laksevassdrag. Tiltakene berører heller ikke annet planverk eller vern på fylkeskommunalt eller statlig nivå.

Kilde: Naturbasen

EUs vanndirektiv

Saltdal kommune omfattes av vannområde Skjerstadfjorden, hvor Mølnvatnet sorterer under «Bekker mot Rognan». Vannkvaliteten er registrert som god.

Senking av vannstanden i Mølnvatnet vil kunne medføre noe erosjon i bratte tørrlagte områder, men vil ikke medføre varig forringelse av vannkvaliteten. En kan derfor ikke se at § 12 i vannforskriften kommer til anvendelse.

3 Virkning for miljø, naturressurser og samfunn

I dette kapitlet beskrives dagens situasjon for en rekke tema tilknyttet miljø, naturressurser og samfunn. Vurderingene av miljøtemaenes verdi (kapittel 3.5 - 3.15), påvirkning og konsekvens følger prinsippene i Statens Vegvesens håndbok V712 – konsekvensanalyser. For hvert deltema følges gjeldende veiledere for metodikk av slike utredninger. Det er ikke utarbeidet en egen biologisk mangfoldrapport, men vurderingene er inkludert direkte i denne søknaden. Kapitlet er utarbeidet av søker og Sweco Norge AS.

Området ble befart av biolog Øyvind Lorvik Arnekleiv (Sweco Norge AS) i forbindelse med søknad om konsesjon for nedlegging av dam. Innsamlet data er benyttet under delkapittel 3.5 rødlistearter, 3.6 terrestrisk miljø og 3.7 akvatisk miljø. Datagrunnlaget består av observasjoner gjort under befaringen, samt data fra offentlige databaser. Datagrunnlaget anses å være **middels godt**, da det foreligger lite data i offentlig databaser.

3.1 Hydrologi (virkninger av nedleggingen)

Sweco har i rapport «Bruddkonsekvenser for Dam Mølrvatnet», datert 27.9.2019, beregnet nedslagsfeltet til Dam Mølrvatnet er til 0,9 km², spesifikk avrenning til 25,2 l/(s*km²) og midlere vannføring til 22,7 l/s. Alminnelig lavvannføring er beregnet til 0,1 l/s. Dette medfører at man ikke kan anse at Mølrvatnet har årssikker vannføring.

Middelflom er beregnet til 0,5 m³/s og tusenårsflom til 1,6 m³/s. I beregningene er det brukt en klimafaktor på 1,4. Flom oppstår normalt om våren med kombinert rask snøsmelting og nedbør i form av regn. Med klimaendringer kan en ikke se bort fra at flom kan oppstå andre tider i løpet av året.

Dammen benyttes ikke til regulering i dag. Det er derfor ikke ventet vesentlige endringer i avrenningsmønsteret. Hoveddelen av tilsiget kommer inn i det nedre tjernet som demmes opp av dam Mølrvatn. Det planlagte overløpet på senket dam Mølrvatn vil ha en tilsvarende bredde som eksisterende dam Mølrvatn, men magasinarealet vil reduseres vesentlig. Dette medfører at nedstrøms flommer vil øke noe i størrelse når dammen senkes. Samtidig vil man etter senkingen unngå tapping fra dammen, noe som medfører vannføringer i samme størrelsesorden som store flommer. Det er ventet at vassdraget etter senking av dammen vil få noe mer variasjon i vannføring.

3.2 Vanntemperatur, isforhold og lokalklima

Vanntemperaturen i de to nye Møltjernene antas å kunne bli noe lavere om vinteren og noe høyere om sommeren enn oppdemmet Mølrvatn p.g.a. mindre vannvolum, men endringen vil være liten.

Det er ikke forventet vesentlig endring av isforholdene som følge av tiltaket.

3.3 Grunnvann

Grunnvann i området, nedstrøms og rundt dammen, er ikke spesielt kartlagt.

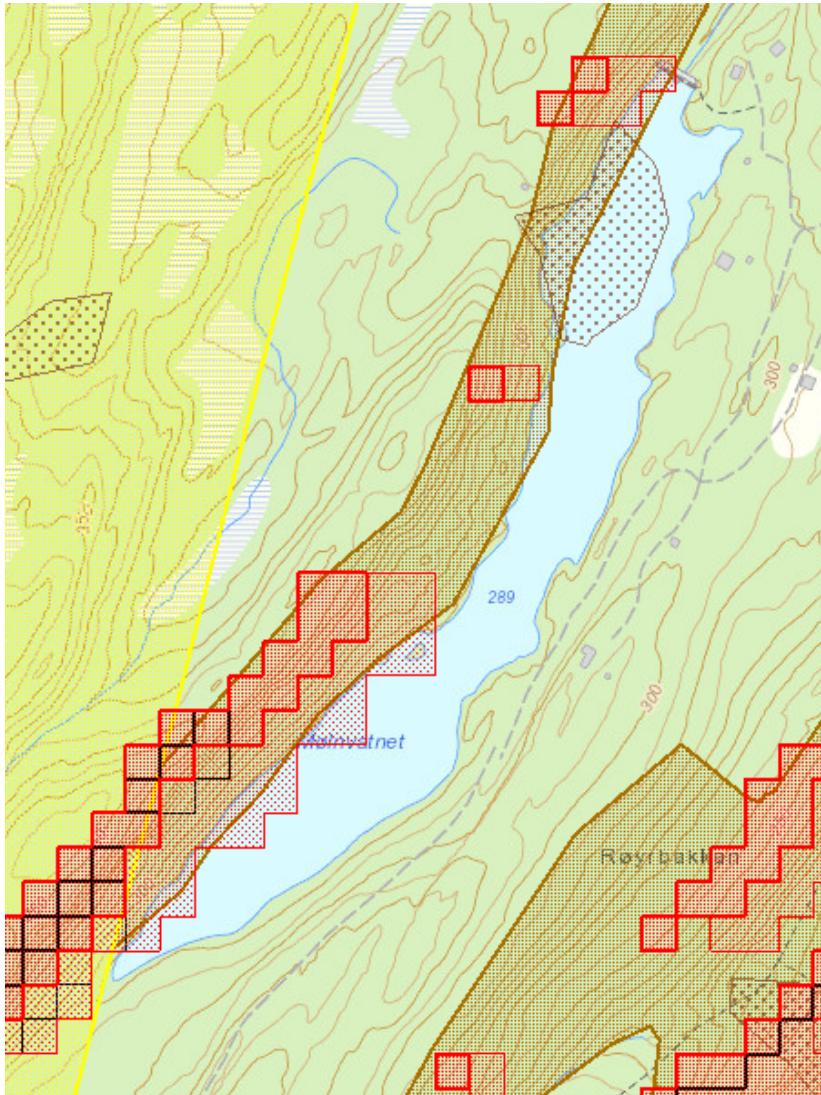
De nærmeste landområdene til de nye tjernene antas å få noe redusert grunnvannsnivå. Grunnen består i hovedsak av berggrunn av ulik type, for det meste karstholdig.

Variasjon i avrenning fra nedslagsfelt til dammen vil ikke bli vesentlig endret etter at dammen er revet og terskeldammer er etablert. Det er derfor ikke grunn til å tro at grunnvannstanden nedstrøms dammen vil bli negativt påvirket i forhold til dagens situasjon.

Det er ikke registrert noen grunnvannsressurser i NGUs kartverktøy Granada i nærheten av Mølrvatnet.

3.4 Ras, flom og erosjon

Nordsiden av Mølnvatnet er markert som aktsomhetsområde for snøskred og steinsprang. Dam Mølnvatnet ligger nederst i en bratt skråning som er markert som aktsomhetsområde for snøskred. Høyden på skråningen er begrenset og bevokst med tett skog, så det er ikke forventet skredhendelser som vil true dammens sikkerhet. Den nye fyllingsdammen ligger utenfor aktsomhetsområdene.

Figur 1. Aktsomhetsområder for snøskred (rød), steinsprang (svart) og jord- og flomskred (brun med prikker). Kilde: NVE Atlas

Ved sterk nedbør kan det skje noe erosjon i de bratteste skråningene av de tørrlagte områdene. Noe slam kan føres ut i vassdraget, men det forventes å bli relativt lite og ikke medføre ulemper i bekk nedstrøms dammen, eller for Saltdalselva. Det er et aktsomhetsområde for jord- og flomskred der hovedbekken kommer inn i Mølnvatnet, ca. 150 m oppstrøms dam Mølnvatnet på vestre bredd. Det er forventet at rasaktiviteten her vil øke som følge av en nedtapping. Ved befaring 26.6.2021 ble det observert en del erosjon i finmassene i deltaet her. Dette er masser som er kommet med bekken og blitt avsatt i magasinet. Det er forventet at finmassene vil erodere bort langs bekken, men at deltaet har begrenset mektighet.

Figur 2. Erosjon i delta etter senking av magasinet.

Flomsituasjoner kan oppstå, særlig under vårfloppen. Når dammen har vært oppfylt har flomvannet gått i overløp, men har i årene Saltdal kommune hatt ansvar for dammen, aldri skapt flomsituasjoner som har medført fare eller vesentlige skader nedstrøms. P.g.a. lekkasjer og bruk til vannforsyning (tidligere) har magasinet til dam Mølrvatnet enkelte år ikke vært helt oppfylt. Dammen har i slike tilfeller hatt en dempende effekt tidlig i flomfasen. Med delvis riving av dam Mølrvatnet, og etablering av terskeldam, vil denne dempende effekten, som opptrer av og til, bli mindre.

Øvre Mølntrotjern har et svært lite nedslagsfelt. Det forventes ingen farlige flomsituasjon lokalt knyttet til etablering av en fyllingsdam ved utløpet fra tjernet. Det vil ikke renne vann over selve dammen, men i sideløp/omløp litt vest for dammen.

3.5 Rødlistearter

I dette kapitlet omtales rødlistearter som er registrert i området (tabell 3-2). De fleste artene omtales kortfattet her, med mer utfyllende omtale om verdi- og påvirkningsvurderinger i de påfølgende kapitlene under terrestrisk miljø (kap. 3.6) og akvatisk miljø (kap. 3.7).

Det er kun registrert en rødlistet art ved Mølrvatnet, Grønnfink (VU – sårbar) (Artsdatabanken, 2021) (tabell). Arten kan hekke i skogområdene rundt Mølrvatn. Det er videre et potensial for at det også finnes og hekker granmeis (VU) i skogområdene rundt vannet. Fiskemåke (VU) kan benytte Mølrvatn til næringssøk ved rasting under vår og høsttrekk. Arten anses ikke som en sannsynlig hekkeart i området ettersom vannet er såpass lite, samt at det ikke ble observert potensielle hekkeplasser ved befaringen. Rødstilk (NT – nært truet) kan potensielt hekke i forbindelse med vannkanten i Mølrvatnet.

Tabell. Registrerte og potensielle rødlistearter ved Mølnvatnet:

Rødlisteart	Rødlistekategori	Funnsted	Påvirkningsfaktorer
Grønnfink	VU - sårbar	Mølnvatnet	Anleggsarbeider, sprenging
Granmeis	VU	Potensial	Anleggsarbeider, sprenging
Fiskemåke	VU	Potensial	Anleggsarbeider, sprenging
Rødstilk	NT – nært truet	Potensial	Anleggsarbeider, sprenging

3.6 Terrestrisk miljø

Verdivurdering

Det er ikke registrert naturtyper kartlagt etter NiN 2.0 (Miljødirektoratet, 2021), eller DN-Håndbok 13 (Direktoratet for naturforvaltning). Området er ikke kartlagt etter NiN 2.0, og det er usikkert om området er kartlagt etter DN-håndbok 13. Det ble ikke gjennomført kartlegging av naturtyper under befaringen i 2021. Grunnet en rik berggrunn i området (granatglimmerskifer) og tidligere observasjoner av kalkkrevende arter, anses det å være et potensial for naturtyper i området.

Det foreligger få artsregistreringer fra området i Artskart. Av registrerte plantearter er kalkteig og evjesoleie registrert. Kalkteig er registrert på vestsiden av vannet i bratt terreng. Arten indikerer en kalkrik berggrunn. Dette bekreftes videre av NGUs berggrunnskart, som viser at området er dominert av granatglimmerskifer. Andre kalkkrevende plantearter er også registrert lengre unna vannet. Dette er arter som firblad, markjordbær og tysbast. Disse artene kan også finnes i områdene rundt Mølnvatnet. I områdene rundt dammen, som blir direkte berørt av tiltaket, er det stedvis bratte partier med et tynt løsmassedekke. Her fins potensial for et mer kalkrik flora. I de flatere områdene rundt dammen, og på østsiden av vannet (hvor det er mest gunstig å oppføre anleggsvei mot terskeldammen) var floraen fattigere og stedvis dominert av bærlyng.

Det er registrert både elg, hjort og rådyr i Saltdal kommune, og områdene rundt Mølnvatnet anses å være attraktive funksjonsområder for alle disse artene. For smårovvilt anses områdene rundt Mølnvatnet å ha potensial for rødrev og mår. Andre trivielle pattedyrarter som hare (NT), ekorn og gnagerarter forventes i området.

Området har et spenn i naturtyper og kan derfor ha et variert mangfold av fuglearter. Det er tidligere kun registrert arter av triviell karakter, som grønnfink (VU), gråtrost, rødvingetrost, bokfink, gransanger og løvsanger. Det er også et potensial for granmeis (VU) i området. Ved Mølnvatnet er det potensial for flere våtmarkstilknyttede arter. Blant annet kan fiskemåke (VU) potensielt benytte Mølnvatnet som rasteplass under vår- og høsttrekk. Området anses likevel ikke å ha egenskaper som hekkeområde for arten. Dette kommer av vannet er lite i størrelse, samt mangler lengre odder eller øyer som arten kan benytte som hekkeplass. Det er også et godt potensial for at både ender og vadere trives ved Mølnvatnet. Både arter av gressender som stokkand og krikand, men også dykkandarten kvinand kan forekomme som hekkefugl ved vannet. Av vadere, er det et potensial for at det kan hekke både rødstilk (NT), gluttsnipe, skogsnipe, og enkeltbekkasin ved vannet. Under befaringen i 2021, ble det observert spor fra vadere i det blottlagte mudderet.

Tiltaksområdet anses å ha noe til middels verdi for terrestrisk miljø.

Vurdering av påvirkning og konsekvens

Opprusting av eksisterende veier vil påvirke vegetasjon i eksisterende veikanter negativt. Det vil også være en permanent negativ påvirkning på vegetasjon hvor det skal anlegges midlertidige anleggsveier. Dette på grunn av stedvis avvirkning av skog, og det forventes at det vil ta opp til 20-60 år før skogen likner dagens situasjon. Det samme vil gjelde for deponi og riggområder. En må anta at evt. kalkkrevende plantearter blir forringet av disse tiltakene, men flere av disse artene vil reetableres på kort sikt etter endt anleggsperiode.

Skogområder som avvirkes som følge av permanente og midlertidige inngrep vil forringes som funksjonsområde for fugl. Ettersom inngrepet er å anse som beskjedent, vil tiltaket ikke ha innvirkning på disse fuglebestandene.

Omsøkt tiltak vil medføre flere langgrunne områder i Mølnvatnet. Dette vil videre gi vekstgrunnlag for flere plantearter inne artsgruppene siv, gras, starr og sneller.

Fiskemåke (VU) vil ikke bli negativt påvirket i driftsfase. Dette på grunn av at det vil finnes rikelig med næring i form av fisk og invertebrater i driftsfase. Tiltaket anses å ha en positiv påvirkning på vadere og gressender. Dette kommer av at omsøkt tiltak vil medføre flere langgrunne partier med mudder og vannplanter som kan huse næring i form av invertebrater. Disse områdene ansees å bli større enn dagens situasjon.

For pattedyr vil tiltaket føre til ubetydelige skader på funksjonsområder.

Det forventes at alt av fugl og vilt vil bli negativt påvirket i noe grad under anleggsperioden fra støy og andre forstyrrelser. Aktiviteten av disse dyregruppene vil tar seg opp til normalt nivå etter endt anleggsfase.

Tiltaket anses å ha ubetydelig til noe negativ påvirkning på terrestrisk miljø. Dette vil videre gi ubetydelig konsekvens for fagtemaet.

3.7 Akvatisk miljø

Verdivurdering

Det er ørret og røye i vatnet, også etter at det er nedtappet, men fisken er ikke dokumentert gjennom prøvafiske. Det er usikkert om ørret gyter i tilløpsbekker ettersom det var liten vannføring i disse. Det kan være mulig for både ørret og røye å gyte i grusområder i vannet. Disse potensielle gyteområdene finnes nært vannkanten og er blottlagt i perioder med nedtappet magasin. Det er ikke mulig for anadrom fisk å vandre opp til vannet. Bunndyrsamfunnet anses å være av naturlig karakter i likhet med andre tilsvarende vannforekomster.

Tiltaksområdet anses å ha noe verdi for akvatisk miljø.

Vurdering av påvirkning og konsekvens

Tiltaket vil medføre at vannstand og vanndekt areal minkes. Dette vil medføre blottlegging og forringelse av de potensielle gyteområdene for ørret og røye i vannet. Det planlegges å etablere en terskeldam som deler Mølnvatnet i to mindre tjern. Fra terskeldammen vil det gå en bekk ned til nedre tjern. I denne bekken vil det etableres kulp med gytegrus. Det tilrettelegges også for vandring mellom de to tjernene. Tjernene vil være dype nok til at fisk kan overleve på helårsbasis.

Omsøkt løsning vil medføre større områder med grunne partier med vannplanter, samt dype områder. På sikt forventes det at bunndyrfaunaen tar seg opp til normalt nivå.

Tiltaket anses å ha noe negativ påvirkning på akvatisk miljø. Dette vil videre gi ubetydelig konsekvens for fagtemaet.

3.8 Verneplan for vassdrag og nasjonale laksevassdrag

Utløp fra Mølnvatnet ender etter hvert ut i Saltdalselva. Saltdalselva er vernet mot kraftutbygging. Planlagte tiltak får ingen virkning for Saltdalselva ut over dagens tilstand.

Tiltaket gir ubetydelig konsekvens for fagtemaet.

3.9 Landskap

Verdivurdering

Tiltaksområdet ligger i landskapsregion 33 *Innlandsbygdene i Nordland*. Hovedformen for landskapstypen er dalfører formet av isen. Videre ligger tiltaksområdet i underregion *Saltdalen og Misvær (Nibio)*. Tiltaksområdet representerer landskapsregionen godt.

Dagens dam er et viktig landskapselement i området. Dammen anses å ha gode visuelle kvaliteter med lokal betydning.

Tiltaksområdet anses å ha middels verdi for landskap.

Vurdering av påvirkning og konsekvens

Ved riving av dammen og etablering av to terskeldammer, vil ca. 15 000 m² bli tørrlagt. For omgivelsene vil det virke som et helt nytt landskap. Det nedre vannspeilet vil ligge ca. 7 meter lavere enn dagens normalnivå og de tørrlagte områdene vil være uten trær av særlig størrelse i mange år.

Terrenget vil framstå som lite vakkert og lite innbydende til ferdsel og friluftsliv den første tiden (1-2 år).

Erfaring fra nedtapping av dammen i 2014 og de to siste årene (fortsatt nedtappet) viser at det relativt raskt vil skje tilgroing av stedeagne arter i de tørrlagte områdene. Det vil imidlertid ta relativt lang tid før områdene fremstår som en naturlig del av områdene rundt.

Tiltaket anses å ha middels negativ påvirkning på landskap. Dette vil videre gi middels negativ konsekvens for fagtemaet.

3.10 Store sammenhengende naturområder med urørt preg

Store sammenhengende naturområder med urørt preg (SNUP) kan ha verdi for blant annet naturmangfold, friluftsliv og landskap. Tiltaksområdet ligger i utmark og det er kun dam, hytter og adkomstvei som er å anse som naturinngrep. Likevel, ligger tiltaksområdet i nærhet av Saltdalen med kulturmark, dyrkamark og infrastruktur som fins der. Prosjektet ligger også utenfor såkalte inngrepsfrie områder (INON), som defineres av å ha større avstand enn 1 km til nærmeste inngrep. Riving av dam medfører ikke forringelse av SNUP.

3.11 Kulturminner og kulturmiljø

Verdivurdering

Det er ingen automatisk fredede kulturminner som berøres av nedleggelse av Dam Mølnvatnet (GisLink).

Selve dammen er av flere fremhevet som et verneverdig byggverk, og sett i sammenheng med hovedbygget på Vensmoen. Hovedbygget på Vensmoen er vernet som kulturminne fra tiden som tuberkulosesanatorium. Dammen ble åpnet av kong Haakon VII i 1915 og en stein på dammen har kongens initialer innhugget. Dammen er av lokal betydning og er knyttet til en regional historisk hendelse.

Tiltaksområdet anses å ha stor verdi for kulturminner.

Vurdering av påvirkning og konsekvens

Ved riving av dammen vil denne steinen bli tatt vare på og plassert på hensiktsmessig sted på, eller i nærhet av terskeldammen, sammen med en informasjonstavle som viser dammens historie.

Tiltaket anses å ha stor negativ påvirkning på kulturminner. Dette vil videre gi stor negativ konsekvens for fagtemaet.

3.12 Reindrift

Mølnvatnet ligger i Saltfjellet reinbeitedistrikt. Reinbeitedistriktet er kontaktet i forbindelse med konsesjonssøknaden. De melder (foreløpig bare muntlig) at reindriften ikke vil bli berørt forutsatt at det ikke foregår anleggsdrift om vinteren.

3.13 Jord- og skogressurser

Verdivurdering

Områdene rundt Mølnvatnet brukes til utmarksbeiter for sau. En del skog tas ut av grunneier til ved/brensel, i hovedsak til eget bruk.

Tiltaksområdet anses å ha noe verdi for jord- og skogressurser.

Vurdering av påvirkning og konsekvens

Nedleggelse av Dam Mølnvatnet vil tørrelegge en del arealer som med tiden kan bli nye utmarksbeiter. På lengre sikt vil områdene gro til med skog.

Tiltaket anses å ha noe forbedret påvirkning på jord- og skogressurser. Dette vil videre gi noe positiv konsekvens for fagtemaet.

3.14 Ferskvannsressurser

Dagens dam brukes ikke lenger til vannforsyning eller kraftproduksjon. Det foreligger heller ingen planer for bruk av Mølnvatnet til slike formål. Vannkvaliteten er for dårlig til bruk i vannforsyning uten omfattende rensing (partikkelfjerning og fargetallsreduksjon). Tilgjengelig vannmengde blir kraftig redusert som følge av tiltaket.

Tiltaket gir noe negativ konsekvens for fagtemaet.

3.15 Brukerinteresser og friluftsliv

Verdivurdering

Mølnvatnet med omgivelser brukes regelmessig til friluftsliv, herunder bading og fiske, særlig av hyttebrukere og lokalbefolkning (Vensmoen og Røkland), men også fiske og skøyteaktiviteter. Området er registrert som et svært viktig friluftsområde.

Tiltaksområdet anses å ha svært stor verdi for brukerinteresser og friluftsliv.

Vurdering av påvirkning og konsekvens

Mølnvatnet vil bli redusert til to tjern med ca. 10 000 m³ oppdemt vannvolum i hvert tjern. Dette er større vannvolum enn det ville blitt naturlig ved fjerning av eksisterende dam. Jaktmuligheter vil ikke bli redusert, men fiske kan bli vesentlig redusert selv om det blir fisk i de nye tjernene. Det samme gjelder for skøyteaktiviteter. Friluftsområdet i sin helhet vil ikke bli negativt påvirket av tiltaket. Derimot, vil det bli noe endret i tiltaksområdet, spesielt i anleggsperioden. Det skal settes opp to gapahuker i forbindelse med tiltaket.

Tiltaket anses å ha noe negativ påvirkning på brukerinteresser og friluftsliv. Dette vil videre gi noe negativ konsekvens for fagtemaet.

3.16 Samfunnsmessige virkninger

Drikkevannsforsyningen til Vensmoen og Røkland vil ikke bli berørt av nedleggelsen. Godkjent og sikker vannforsyning er etablert på annen måte.

3.17 Samlet vurdering

Tabell:

Tema	Konsekvens	Søker/konsulent sin vurdering
Vanntemp., is og lokalklima	Noe negativ	<i>Sweco og søker</i>
Ras, flom og erosjon	Noe negativ	<i>Sweco og søker</i>
Ferskvannsressurser	Noe negativ	<i>Sweco</i>
Grunnvann	Ubetydelig	<i>Søker</i>
Brukerinteresser	Noe negativ	<i>Sweco og søker</i>
Terrestrisk miljø	Ubetydelig	<i>Sweco</i>
Akvatisk miljø	Ubetydelig	<i>Sweco</i>
Landskap	Middels negativ	<i>Sweco og søker</i>
Kulturminner og kulturmiljø	Stor negativ	<i>Sweco og Søker</i>
Reindrift	Ubetydelig	<i>Søker</i>
Jord og skogressurser	Noe positiv	<i>Sweco og søker</i>
Oppsummering	Noe negativ	<i>Sweco</i>

4 Avbøtende tiltak

Følgende tiltak kan anses som avbøtende tiltak for de negative konsekvenser riving av Dam Mølnvatnet vil medføre:

- Det etableres to terskeldammer, hver med ca. 10 000m³ vannvolum, som muliggjør at fisk kan overleve på årsbasis. Dette gir også mulighet for fritidsaktiviteter i og på vannet.
- Det etableres ei informasjonstavle som viser dammens historie som plasseres i nærområdet til dammen.
- «Kongesteinen» tas vare på og plasseres sammen med, eller i nærheten av, informasjonstavle.
- Overløpskanal fra det øvre tjernet gis utforming som gytebekk og på en måte som, i deler av året, kan gjøre det mulig for fisk å vandre mellom tjernene.
- Det utføres habitattiltak for å bedre gytemulighetene i bekkene som kommer inn i nedre tjern, herunder overløpskanal fra øvre tjern. Det anses ikke mulig å gyte i bekken som kommer inn i øvre tjern fra sør.
- Det etableres trapp på begge sider av terskeldammen ved nordre tjern slik at dammen fortsatt kan fungere som «sti» mellom øst og vest.
- Det settes opp to gapahuker som kan brukes til resting og sosialt samvær.

Revegetering anses ikke som hensiktsmessig kostnadsmessig, da tørrlagte områder vil revegeteres ganske raskt naturlig med stedegne arter, og på lengere sikt gro til med trær.

5 Referanser og grunnlagsdata

Artsdatabanken. Norsk rødliste for arter 2021. <https://www.artsdatabanken.no/rodlisteforarter/2021>

Direktoratet for Naturforvaltning. 2007. Kartlegging av naturtyper – verdisetting av biologisk mangfold. DN-håndbok 13 -2. utgave 2006. Oppdatert 2007.

Miljødirektoratet. 2021. Kartleggingsinstruks. Kartlegging av terrestriske naturtyper etter NiN2. Veileder M-1930 | 2021. Versjon 08.06.2021.

Databaser:

Artskart <https://artskart.artsdatabanken.no/>

Kartgrunnlag: <https://atlas.nve.no/>

Nedbørfelt m.m.: NEVINA

Artskart: <https://artskart.artsdatabanken.no>

Kilden: <https://kilden.nibio.no/>

GisLink: <https://kart.gislink.no/kart/>

Naturbase: naturbase.no

Vann-nett: <https://www.vann-nett.no/>

Arne Hals
Prosjektingeniør.

Dette brevet er godkjent elektronisk og har derfor ikke underskrift

Vedlegg 1. Regionalt kart

